

NEWSLETTER 11/2021

WIGILIA I BOŻE NARODZENIE OBECNIE W WOJEWÓDZTWIE WARMIŃSKO-MAZURSKIM	2
SYLWESTER I NOWY ROK OBECNIE W WOJEWÓDZTWIE WARMIŃSKO-MAZURSKIM	3
BOŻE NARODZENIE DAWNIEJ NA WARMII	4
NOWY ROK DAWNIEJ NA WARMII	5
BOŻĘ NARODZENIE NA MAZURACH DAWNIEJ	6
SYLWESTER NA MAZURACH DAWNIEJ	7

WIGILIA I BOŻE NARODZENIE OBECNIE W WOJEWÓDZTWIE WARMIŃSKO-MAZURSKIM

arch. Hotel Krasicki****

W 1945 r. ludność niemiecka uciekła z regionu przed zbliżającym się frontem radzieckim. Na nasz teren przybyli Polacy z Polski i terenów przed wojną należących do niej, a po wojnie przyłączonych do Związku Radzieckiego. Z tego powodu, ponadto po tylu latach od zakończenia wojny, zwyczaje w regionie są typowo polskie nie warmińskie czy mazurskie..

Wigilia rozpoczyna święta Bożego Narodzenia. Wieczór wigilijny jest w tradycji polskiej najbardziej uroczystym i wzruszającym wieczorem w roku. Do wieczerzy wigilijnej zasiada się, gdy na niebie ukaże się pierwsza gwiazdka. Najważniejszym momentem wigilijnej wieczerzy jest dzielenie się opłatkiem, potraw zwykle jest 12. Nadal uczęszcza się w tę noc na pasterkę. Jedną z najmłodszych tradycji wigilijnych jest strojenie choinki, a pod choinką czekają prezenty. Do najpiękniejszych zwyczajów bożonarodzeniowych należy śpiewanie kolęd i urządzenie szopek.

Tradycyjnie obchodzi się Boże Narodzenie w domu, ale coraz bardziej popularne staje się spędzanie ich w hotelach np. Hotel Mikołajki**** www.hotelmikolajki.pl, Hotel Krasicki**** www.hotelkrasicki.pl, Hotel Anders****, www.hotelanders.pl, GrandHotel Tiffi, Galiny, Pałac i Folwark Galiny**** www.palac-galiny.pl

SYLWESTER I NOWY ROK OBECNIE W WOJEWÓDZTWIE WARMIŃSKO-MAZURSKIM

arch. Hotel Krasicki****

Nowy Rok to święto obchodzone we wszystkich kulturach. Jest to okres zabaw, zarówno na balach, w prywatnych domach jak i na świeżym powietrzu. Zawsze jest głośno, a o północy wszyscy składają sobie życzenia. Noworoczny toast składa się najczęściej szampanem. Ale to są zwyczaje obecne. Wcześniej na Warmii i Mazurach było inaczej. Tradycyjnie Nowy Rok można witać w hotelach np. Hotel Mikołajki**** www.hotelmikolajki.pl, Hotel Krasicki**** www.hotelkrasicki.pl, Hotel Anders****, www.hotelanders.pl, GrandHotel Tiffi www.grandhotel.tiffi.com/pl, Pałac i Folwark Galiny**** www.palac-galiny.pl

BOŻE NARODZENIE DAWNIEJ NA WARMII

arch. Park Etnograficzny w Olsztynku

Boże Narodzenie na Warmii nazywano Godami. Panowały tu inne zwyczaje, niż te znane nam dzisiaj. W Wigilię nie było wystawnej kolacji z dwunastoma daniami, choinki i otwierania świątecznych prezentów od Mikołaja. Potrawy wigilijne były postne i skromne. Nieznany był też na Warmii do 1945 roku zwyczaj łamania się opłatkiem. Strojenie drzewka choinkowego przyjęło się na początku XX wieku, dawniej stawiano snop zboża w kącie izby lub wieszano gałęzie jegliki (sosny, świerku lub jodły).

Na Warmii dzieci nie czekały na lapońskiego Świętego Mikołaja, ale na szemla z jego świtą. Jak tylko zmrok zapadł, orszak ruszał po domach. Szemel to biały koń, przypominający krakowskiego lajkonika. Towarzyszył mu orszak sług odzianych w białe płachty na przykład kominiarz, baba, koza. Wpadał szemel do izby z dzwonnikiem, skakał, straszył domowników, dzieci odpytywał z pacierza. Wszystkiemu towarzyszyło strzelanie z bata, co miało sprowadzić pomyślność. Najstarszy sługa dawał dzieciom bombony (cukierki).

Źródło: Przewodnik Turystyczny po gminie Purda pod redakcją Edwarda Cyfusa, Jerzego Laskowskiego i Jolanty Weihs

NOWY ROK DAWNIEJ NA WARMII

W sylwestra, zwanego tu ziliją Nowego Roku, przychodził magiczny czas. Jeśli tej nocy na niebie było dużo gwiazd, to kury miały się dobrze nieść cały rok. Wróżyło się ze słomy wyciągniętej ze snopa stojącego w izbie – długość słomy i ziarnka przepowiadały przyszłoroczne żniwa. Wypiekano ciasto zwane nowolatkiem z maki z piwem kadykowym (jałowcowym). Z ciasta lepiono figurki zwierząt gospodarskich, ptactwa, kłosów żyta, co miało zapowiadać pomyślność w przyszłym roku. W Nowy Rok gospodarz podawał kawałeczki ciastka zwierzętom gospodarskim i wypowiadał zaklęcie. Istniało przekonanie, że w tym czasie przebywają wśród żywych dusze zmarłych, co sprzyja wszelkim wróżbom. Specjalnie sprzątano na noc w kuchni, bo duchy przychodzą wygrzać się pod piecem. Tradycyjną potrawą w sylwestra była breja, gotowana z grubo mielonej mąki żytniej, którą sypano na wrzącą wodę. Jedzenie tej potrawy miało zapewnić urodzaj w nadchodzącym roku. W noc sylwestrową był czas na psoty, na przykład chowanie sprzętu gospodarskiego, przenoszenie go w jakieś absurdalne miejsce-często na dach, zatykanie kominów, malowanie okien wodą z popiołem. Dawniej pełniło to rolę magiczną – symboliczne podkradanie miało zapewnić pomyślność. Później stało się wyłącznie zabawą.

Źródło: Przewodnik Turystyczny po gminie Purda pod redakcją Edwarda Cyfusa, Jerzego Laskowskiego i Jolanty Weihs

BOŻE NARODZENIE NA MAZURACH DAWNIEJ

arch. Park Etnograficzny w Olsztynku

Dawniej na Mazurach Boże Narodzenie zwane było godami. Poprzedzał je okres adwentu. Najważniejszym wydarzeniem okresu adwentu była jutrznia na gody. Mogła się ona odbywać w szkole, kościele, a nawet i w domu. Było to widowisko o treści typowo religijnej i polegało na śpiewaniu przez dzieci pieśni z kancjonału. Potrawy podawane na Mazurach podczas wieczerzy wigilijnej nie różniły się zasadniczo od tych serwowanych w dzień powszedni. Jeżeli jednak gospodarzy stać było na bardziej wystawną kolację, to wówczas na stół wystawiano głównie różnego rodzaju mięso, a przede wszystkim pieczoną gęś. Do wieczerzy zasiadano na ogół około godziny 17.00. Łamaniem się opłatkiem nie było znane na Mazurach. Nieznany był też na Mazurach do 1945 roku zwyczaj łamania się opłatkiem. Dopiero po II wojnie światowej dotarł on na te ziemie wraz z ludnością napływową. Okres Bożego Narodzenia stanowił też okazję do przepowiadania sobie przyszłości na nadchodzący rok.

Źródło: www.kurekmazurski.pl/boze-narodzenie-na-mazurach-2007010635546/

SYLWESTER NA MAZURACH DAWNIEJ

Wieczór sylwestrowy spędzali Mazurzy natomiast na przepowiadaniu przyszłości i zaklinaniu jej. Zabiegali o zdobycie dużych ryb na ostatnią w roku kolację. Wierzono, że duże ryby zjedzone tego wieczoru zapewnią duże pieniądze i bogactwo przez cały rok. Nowolatki zapewniały Mazurom dobrobyt. W Sylwestra mazurskie gospodynie na słomie stawiały dzieżę, w której rozczyniały ciasto na wypiek noworocznych ciastek zwanych nowolatkami (lub nowelatkami). Wierzono, że zapewniają one spokój i dobrobyt; częstowano nimi gospodarskie zwierzęta, by były zdrowe.

Teraz sprawa jest prosta – bawimy się na imprezach sylwestrowych w lokalach lub w domach. Strzelają korki szampana, składamy sobie życzenia. Pierwszy dzień nowego roku zaś nie niesie już dziś ze sobą praktycznie żadnych zwyczajów. Jednak inaczej do tego podchodzili dawni mieszkańcy Mazur.

Źródło: www.mazury24.eu/aktualnosci/jak-obchodzono-sylwestra-i-nowy-rok-na-mazurach,11652